

RETORYKA (19) *sb f*

e, o oraz a jasne.

sg *N* retoryka (7). ◇ *G* retoryki (7). ◇ *A* retorykę (2). ◇ [I retoryką.] ◇ *L* retoryce (1). ◇ *pl A* retoryki (1). ◇ *I* retorykami (1).

Sł stp, Cn brak, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) – XVIII w.

1. *Nauka, zbiór zasad pięknego wysławiania się; rhetorica Mącz, Calep [rhetorica – nauka krasomowności Mącz 355b; – nauka wymowności, retoryka Calep; krasomostwo, krasomowska nauka – rhetorica Cn] (13) :BielKron 160v; A Retorika tedy trzecia iest między roftropnymi á rozumnymi naukami/ przez którą łzukamy kunftowney á subtelney wymowy KwiatKsiążę Iv, Kv; Mącz 493d; GórnDworz F8; Calep 923a; [GębMemor 211].*

W połączeniach szeregowych (2): Bo ácz tho zową wyzwolonemi náukámi/ Grámmátikę/ Logikę/ Retorikę/ Muzikę/ Aritmetikę/ Geometrią/ y Aftronomią/ á łą to náuki powážne á trudne. *RejZwierc 13v; áby łtudenći przećwiczywłzy łię w pirwłzych trzech náukách Grammatiki, Dialektiki, y Retoriki, káždy łię wdał w tę náukę/ ktoreyby łię naywięcey vczył ModrzBaz 134v.*

W porównaniu (1): Przykłády łą iáko niema Retoriká/ ktore bez mowy będąc ták mowią/ iż ná mówią. *SkarŻyw A3v.*

Szeregi: »retoryka ani dyjalektyka« (1): Bierzmy łobie takiego [króla]/ kthory Retoryki Nie vtzył łie áni chytrey Diálektiki. *WierKróc B2v. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.]*

»gramatyka a retoryka« (1): *OrzList f4 cf W przén. [Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.]*

»retoryka, to jest nauka ozdobnej rzeczy« (1): Po máłym czáłie ná prósbę Medyoláńfkich/ [św. Augustyn] połłan był do Medyolánu/ áby tám czytał Retorykę/ to iest náukę ozdobney rzeczy. *BielKron 160v.*

W przén (2) : A ċi nowo wierni Sarmatici [...] gruntowney náuki żadney niemáią: Grámmátýkami oni tylko á Rhetorykámi náołtrzywłzy łobie ięzyki/ báłámucą łwiatem *OrzList f4; WysKaz 40.*

2. *Piękny, poprawny sposób wypowiedania się (ustnie i na piśmie), krasomówstwo (6) :* Rhetoryki nie vmiem/ niech ze mnie nie łzydzá/ Nie zwyczáyna v mnie twarz iáko włzyłcy widzá/ A podobno [...] Iáki v kogo rozum/ táké będą łłowá. *Prot C3v; [Raczysz mi też W(asza) W(ielmożność) pisać, abych rozkazał Strzeszkowskiemu swemu, aby swą retoryką [= osobiłcie, własnoręcznie] pisał ku W(aszej) W(ielmożności), a zwłaszcza okołó rzeczy pana Stadnickiego. ListyPol II 1549/362].*

Szereg: »(a)ni gramatyka (a)ni (albo, i) retoryka; gramatyki z retorykami« (4;1): Albo oni Mędrcowie z dziwnemi głowámi/ Co łatáli pod niebem łwemi rozmowámi. [...] Ni zacł tu Grámmátýká/ na zacł Retoryká/ Snáđnie tą kołá zwalczy káždego nęđzniká. *RejWiz 87, 11; Iż tám w moim Medyatorze/ obaczył nieco Sztánkár z drugimi/ coby popráwić potrzebá: iefłize co łye zbłáđziłó w Grámmátýce áłbo w Rhetoryce/ ia tho wedle zdánia ich nápráwię OrzList g, f4, f4v.*

Iron. (1): boć łie y ow rozumem bárzo nie przefáđził/ czo mi owo do páńny przyłzedłzy z reyeftru łłowká łtháwiá/ iż białagłowá dla oney iego potworney Rhetoryki/ áby łie przed nim prółthacłką nie popiłáłá/ máłó ábo nicz mowi *GórnDworz Cc7v; [A zátým y ia [...] ná tym co Słowo Boże mowi/ przefławam/ tego łię trzymáiąc/ ná twoią [tj. szatana] Rherorikę [!] y fámołowki niedbam. ArtTanat 100].*

